

להרתיע-אם אפשר

ברצינות ובכנות: איך משיגים שלום? מה מחירו של שלום? מי מסוגל לכבוש שלום?

★ ★ ★
וכך, בין חולות הנגב ובין עצי-הזית של הגליל, הזכירו, במפתיע, באחדה שווה, את אלופיה-המלחמה ואת פעיליה-השלום; את משה

לנצח-אם דרוש

דיין ואת מי שהיו מתנגדיו החריפים ביותר. כפי האיש הפשוט בשוחה, לא היתה בכך כל סתירה. בעיניו הם השלימו זה את זה: היום ומחר.

כורחה-ההגנה וכורחה-השלום.

העמידה על הנפש במלחמה, והשאירה שמלי-חמה זו — אם תפרוץ — תהיה האחרונה.

זה היה מצביה-הרוח של ישראל, בראשות יוני 1967, כאשר עם שלם היה מוכן למלחמה — והתפלל בלבו שלא יהיה בה צורך.

להשתנות אחרי מיבחן זה, שאחרי הנהגת המלחמה צריכה לבוא הנהגה של שלום.

לא הנהגה שתדבר על שלום, שתקווה לשלום, שתחכה לשלום, אלא הנהגה שתעיר רוח שלום כשם שעורכים מלחמה, שתגלה בזירת השלום את אותה היוזמה ואת אותו מושריה-ביצועי, כפי שדרושים עתה בזירת המלחמה.

הם שאלו את עצמם, אולי בפעם הראשונה

הם שכבו ליד השוחה — והירח-הרוחם עמדו בצד הכניש כדי להסוף טרמפ לחופשה קצרצרה בבית — והירח-הרוחם הם ניקו את רובהם, העמיקו את הפירתם, הקשיבו לטראנסיסטורים — והירח-הרוח מעולם לא היה עם בליך מהורהר, במצב של ערבי-מלחמה.
מעולם לא חשבו מה רבים, בני שכבות מה שונות, בעלי רקע מה שונה — מחשבות מה דומות.

★ ★ ★

הם רצו כי משה דיין — הוא או מישהו דומה לו — יטול לידיו את הנהגת הבטחון. הם לא רצו כי גורל הצבא יהיה נתון בידי זקן בן 71, אהוד ומסור, שאין לו נסיון צבאי, העמוס תפקידים אחרים, המגמגם בעת נאומיו. הם רצו מצביא צעיר, שניצח על מערכה עמורת-הצלחה נגד אותו האוייב, ששמו מסמל כושר-קרבני, יהיה שריה-בטחון.
— כדי להרתיע את אויבי המדינה, אם אפשר. — כדי לנצח על הקרב, אם נהוץ. והם קיוו כי ההרתעה תצליח, כדי שהקרב לא יהיה.

★ ★ ★

הם רצו את דיין — — — ואת השלום. להלכה — דבר והיפוכו. כי אין אדם בישראל המזוהה עם השלום פחות מאשר משה דיין. אותו דיין שאמר, לפני 11 שנה, בנאום החשוב ביותר של חייו, על קברו של חבר: דור ראשון של מתנחלים אנחנו, ודעולם נחיה בצד לועי הי תותחים.

אולם האינסטינקט הפשוט של העם אמר לו, כי בשעה גורלית זו, אחרי שכל השאר נכשל, רק הפגנת-הכוח יכולה עוד להציל את השלום — אם בכלל ניתן עוד להצילו.

ואם לא ניתן עוד להצילו, אם נגזר על העם להילחם — מוטב שבראש הצבא יעמוד אדם המעורר אמוץ קרבי, המעלה את המוראל, הי מסוגל לנהל קרב. משה דיין, שנישא השבוע אל משרדה-בטחון על גל של דרישה עממית אמיתית (אם כי בעזרת אינטרסנטים, ועסקנים, ומבקשי מזכתי עצמם) — לא נבחר מתוך שמחת-מלחמה, מתוך שיכרון של היסטריה לאומנית, מתוך ששודי אליי-קרב.

העם לא רצה במפקד של היליפרשים, שיצעק "הידד!" ו"קדימה!"
העם בחר במומחה בטחוני בן 52, שהתבגר בעשר שנים מאז מיבצע-סיני, וקווה שהוא יומנע מקרב אם אפשר, ושחוא לא יירתע מקרב אם קיום המדינה ידרוש זאת.

★ ★ ★

כי לעם הזה — לא היו עוד שום אשליות. הוא לא תלה במלחמה זו שום תקוות, זולת הצלת הקיום הפיסי של המדינה.

הוא ידע כי המלחמה, אם תהיה, תעלה במחיר יקר של דם ודמעות, בחורבן ובהרס. הוא ידע כי המלחמה לא תפתור שום בעיה, לא תסלק את האיבה הערבית, לא תבטיח לאורך ימים את קיום המדינה במרחב עוין.

הוא שאל את עצמו: מה יהיה הסוף? עד הודש מאי 1967 היתה זאת שאלתם של אינטליגנטים, של הוגי-דיעות, של קומץ לוחמי-שלום בעלי-מעוף, שהקדישו את חייהם להיפוש תשובה.

השבוע היתה שאזה זו כפי פקידים במבטפי צנחנים מנומרים, כפי פועלי-דחק בחולצותי האקי מאובקות, כפי טכנאים חבושי מוכעי-מילואים רחבי-שוליים.

הם שאלו את עצמם: מה יהיה הסוף? מה יבוא אחרי מלחמה זו? האם היא תהיה רק הקדמה למלחמה נוספת?
הם שאלו איש את רעהו: האם פיטפסו המני-היגים במשך 19 שנים הזדמנויות, כאשר התייחסו בזלזול ובלא-איכפתיות לבעיה הי ערבית?

הם חשו, במעורפל, שמהו מוכרח

